

Лабораторийн ажил 3. Хүснэгт засварлах, хязгаарлал тодорхойлох, бичлэгтэй ажиллах

Даалгавар-1

Оюутан бүр Жишээ болгон сонгож

- Лаборатори №2 дээр үүсгэсэн скрипт файлыг хуулж Лаборатори №3 файл үүсгэ
- Шинэ файлын Зарим командыг засаж/хасаж Хүснэгт засварлах үйлдэл ашиглан буцааж нэмэхэд бэлдэнэ.

Даалгавар-2

Хүснэгт засварлах үйлдэл ашиглан дараах үйлдлүүдийн гүйцэтгэж скрипт файлыг тайлбарлах

- Багана нэмэх, засах, устгах /Багадаа 3ш багана дээр туршилт хийнэ/
  - NULL/NOT NULL – Хоосон байж болох эсэхийг тодорхойлно
  - DEFAULT – Өгөгдмөл утгыг тодорхойлно
- Хязгаарлалт, нэмэх, устгах
  - PRIMARY KEY - Анхдагч түлхүүр тодорхойлно
  - UNIQUE –Давтагдашгүй утга авахыг тодорхойлно
  - /Багадаа 2ш багана дээр туршилт хийнэ/
  - CHECK – Логик илэрхийллийн тусламжтайгаар баганы утгыг шалгах
  - /Багадаа 2ш багана дээр туршилт хийнэ/
  - FOREIGN KEY – Гадаад түлхүүр тодорхойлно
  - /Багадаа 3ш багана дээр туршилт хийнэ/
- Мөр бичлэг нэмэх
Хүснэгт бүд 10ш мөр жинхэнэ өгөгдөл нэмнэ

Даалгавар-3

- Хүснэгтийн бүтцэд өөрчлөлт орсон байдлыг **DESC tablename** команд ашиглаж харуулна
- Хязгаарлалтанд өөрчлөлт орсон байдлыг
select * from information_schema.table_constraints where Table_name = 'хүснэгт нэр'
ашиглаж харуулна

Хугацаа

Лабораторийн цаг дээр үзүүлнэ.

Гүйцэтгэж хамгаалах шаардлага

- Лабораторийн ажил №2 засаж үүсгэсэн скрипт файлаас ӨС-ийн үүсгэх хэсгийг ажиллуулна
- Хүснэгтэд багана нэмэх, засах, устгах хэсгүүдийг ажиллуулж турших (алхам бүрд өөрчлөлтийг харуулна)
- Хүснэгтэд хязгаарлалт нэмэх, устгах хэсгүүдийг ажиллуулж турших (алхам бүрд өөрчлөлтийг харуулна)
- Хүснэгт бүрд өгөгдөл нэмэх (insert команд ашиглаж хүснэгт бүрд бичлэг багадаа 10ш жинхэнэ өгөгдөл нэмнэ. Хэрэв хүйс гм хүснэгт байвал эр/эм гэж 2ш бичлэг команд байна)

Нэмэлт материал

Жишээнүүдэд дараах Student хүснэгтийг үүсгэж ашиглав.

```
CREATE TABLE Student
(
  //B170920001 бүтэцтэй утга авах тул
  studCode varchar(10) NOT NULL PRIMARY KEY,
  //оюутны нэр нь кирилл үсгээр бичигдэх тул өгөгдлийн төрөл нь
  nvarchar(урт) байна
  firstName varchar(50) NOT NULL,
  //оюутны овог нь кирилл үсгээр бичигдэх тул өгөгдлийн төрөл нь
  nvarchar(урт) байна
  lastName varchar(50) NULL,
  //сургууль төгссөн он нь 2016 гэх мэт утга авах тул 4 урттай тэмдэгтэн
  төрлөөр зарлав
  schoolGradYear varchar(4) NULL,
  //төрсөн газрын лавлахтай холбогдох код тул бүхэл тоон төрлөөр зарлав
  birthPlace tinyint NULL,
  //УЦ20311032 бүтэцтэй кирилл үсэг бүхий утга авах тул nvarchar(10)
  regNumber varchar(10) NOT NULL,
  //утасны дугаар нь тоон утга авах ч бодолт хийгдэхгүй тул char төрлөөр
  зарлах нь тохиромжтой байдаг
  mobilePhone char(8) NULL
)
```

Хүснэгт засварлах

Багана нэмэх: Student хүснэгтэнд birthday гэсэн огноо төрөлтэй багана нэмэх

```
ALTER TABLE Student
  ADD birthday date;
```

Багана устгах: Student хүснэгтээс birthday баганыг устгах

```
ALTER TABLE Student
  DROP COLUMN birthday;
```

Багана засварлах:

CHANGE	Баганы нэр болон төрлийг хамт шинэчилнэ
MODIFY	Зөвхөн төрийг шинэчилнэ
RENAME COLUMN	Зөвхөн баганы нэрийг шинэчилнэ
ALTER	Зөвхөн default утга тодорхойлно

Student хүснэгтийн mobilePhone баганыг mobilePhone, төрлийг varchar(8) болгож өөрчлөх

```
ALTER TABLE Student
  CHANGE mobilePhone mPhone varchar(8);
```

Багана засварлах/MySQL/: Student хүснэгтийн mobilePhone баганы төрлийн varchar(8) болгож өөрчлөх

```
ALTER TABLE Student
  MODIFY mobilePhone varchar(8);
```

Багана засварлах/MSSQL/: Student хүснэгтийн mobilePhone баганы төрлийн varchar(8) болгож өөрчлөх

```
ALTER TABLE Student  
    ALTER COLUMN mobilePhone varchar(8);
```

Student хүснэгтийн mobilePhone баганыг mobilePhone мPhone нэртэй болгож өөрчлөх

```
ALTER TABLE Student  
    RENAME COLUMN mobilePhone TO мPhone;
```

Student хүснэгтийн mobilePhone баганыг mobilePhone-д default утга тодорхойлох

```
ALTER TABLE Student  
    ALTER mobilePhone SET DEFAULT '99999999';
```

Багана засварлах командаар default утга тодорхойлох:

```
ALTER TABLE Student  
    add constraint df DEFAULT '1' for SchoolYear
```

Багана засварлах командаар default хязгаарлалыг устгах/MySQL/:

```
ALTER TABLE Student ALTER SchoolYear DROP DEFAULT;
```

Багана засварлах командаар default хязгаарлалыг устгах/MSSQL/:

```
ALTER TABLE Student ALTER COLUMN SchoolYear DROP DEFAULT;
```

Хүснэгт устгах

```
DROP TABLE [IF EXISTS]  
tbl_name [, tbl_name] ...
```

Жишээ:

```
DROP TABLE product;
```

Хязгаарлал тодорхойлох жишээнүүд

Жишээ 1: (Default): Student хүснэгтийн schoolGradYear талбарт өгөгдмөл утга тодорхойлох. Энэ нь ихэнхдээ 2016 гэсэн утга авдаг гэвэл:

```
ALTER TABLE Student  
    ALTER schoolGradYear SET DEFAULT 2016
```

Жишээ 2: (Check) Төрсөн газар баганад 1-9 хооронд утга авах хязгаарлал нэмэх

```
ALTER TABLE Student  
ADD CONSTRAINT ch_place CHECK (birthPlace >= 1 and irthPlace<10);  
GO;
```

Жишээ 3: (Check) Оюутны код баганы утгыг шалгах хязгаарлал нэмэх

MySQL: LIKE Condition

Wildcard	Explanation
%	Дурын урттай дурын тэмдэгт
_	Нэг дурын тэмдэгт

```
MySQL /BXXXXXXXXX бүртэцтэй өгөгдөл зөвхөн зөвшөөрнө/:  
ALTER TABLE Student  
ADD CONSTRAINT CK_Stud_id CHECK (StudCode LIKE 'B_____');
```

MSSQL/B999999999 бүртэцтэй өгөгдөл зөвхөн зөвшөөрнө/::

```
ALTER TABLE Student  
ADD CONSTRAINT CK_Stud_id  
CHECK (StudCode LIKE  
'[B][1-9][0-9][0-9][0-9][0-9][0-9][0-9][0-9][0-9]');
```

Хэв тааруулалт –REGEXP, RLIKE

Where нөхцөл болон check constraint – хязгаарлалт хэсэгт **хэв тааруулалт** ашиглаж зөв бүтэцтэй эсэхийг шалгаж болно.

Хэв тааруулалт- Regular Expressions нь оролт хэсэгт өгөгдсөн мэдээллийг шалгах бүтцийг тусгай тэмдгээр тодорхойж зөв эсэхийг шалгана.

MYSQL: expr REGEXP pattern

```
ALTER TABLE Student ADD CONSTRAINT CK_Stud_id  
CHECK (StudCode REGEXP '[B][1-9][0-9][0-9][0-9][0-9][0-9][0-9][0-9][0-9]');
```

MSSQL\Oracle: expr LIKE pattern

```
ALTER TABLE Student ADD CONSTRAINT CK_Stud_id  
CHECK (StudCode LIKE '[B][1-9][0-9][0-9][0-9][0-9][0-9][0-9][0-9][0-9]');
```

Pattern –Тусгай тэмдэг

^	Эхлэл
\$	Төгсгөл
[a-z]	a-z жижг тэмдэгт
[A-Z]	A-Z том тэмдэгт
[0-9]	0-9 цифр
[^0-9]	0-9 цифр агуулаагүй
?	Хоосон эсвэл нэг
*	Хоосон эсвэл олон
+	Нэг болон түүнээс олон
{2}	2 удаа
{2,}	Хоёр түүнээс их
{2,4}	2 -- 4 удаа
.	Дурын нэг тэмдэгт
(a b)	a эсвэл b
\s	Хоосон зай (known as whitespace)

Жишээ 4: (Unique -баганы утга нь NULL утга авах ба давтагдаж болно бусад утга нь давтагдашгүй байна) Оюутан хүснэгтийн регистрийн дугаар багана давтагдашгүй утга авахыг тодорхойлох

```
ALTER TABLE Student  
ADD CONSTRAINT u_reg_no  
UNIQUE (regNumber_no);
```

Жишээ 5: (Primary Key) Member хүснэгтийн member_no баганыг анхдагч түлхүүр болгох

```
ALTER TABLE member
    ADD CONSTRAINT PK_member_no
        PRIMARY KEY (member_no);
```

Жишээ 6: (Foreign Key) Student хүснэгтийн birthPlace баганыг Place хүснэгтийн place_id баганатай гадаад түлхүүрээр холбох

```
ALTER TABLE Student
    ADD CONSTRAINT fk_bPlace
        FOREIGN KEY(birthPlace) REFERENCES Place(place_id);
```

Жишээ7: (Foreign Key) Олон баганаас бүрдэх гадаад түлхүүр тодорхойлох.

Доорх жишээнд Sales хүснэгтийн stor_id, ord_num, title_id гэсэн гурван баганыг Sales_Achieve хүснэгтийн stor_id, ord_num, title_id гурван баганатай гадаад түлхүүрээр холбож байна.

```
ALTER TABLE Sales
    CONSTRAINT FK_order
        FOREIGN KEY (stor_id, ord_num, title_id)
        REFERENCES Sales_Achieve (stor_id, ord_num, title_id);
```

Хязгаарлалыг түр зогсоох боломжтой.

Жишээ/MySQL/: Student хүснэгтийн ch_Place хязгаарлалын үйлчилгээг зогсоох

```
USE StudentRegistration
ALTER TABLE Student
    ALTER CONSTRAINT ch_Place NOT ENFORCED;
```

Үйлчилгээг сэргээхдээ:

```
USE StudentRegistration
ALTER TABLE Student
    ALTER CONSTRAINT ch_Place ENFORCED;
```

Жишээ/MSSQL/: Student хүснэгтийн ch_Place хязгаарлалын үйлчилгээг зогсоох

```
USE StudentRegistration
ALTER TABLE Student
    NOCHECK CONSTRAINT ch_Place;
```

Үйлчилгээг сэргээхдээ:

```
USE StudentRegistration
ALTER TABLE Student
    CHECK CONSTRAINT ch_Place;
```

Хязгаарлалыг устгах

Жишээ: Student хүснэгтийн анхдагч түлхүүрийг устгая

```
ALTER TABLE Student
    DROP CONSTRAINT PK_StudentID;
```

Жишээ: Student хүснэгтийн schoolGradYear багана дээр тодорхойлсон default хязгаарлалыг устгая

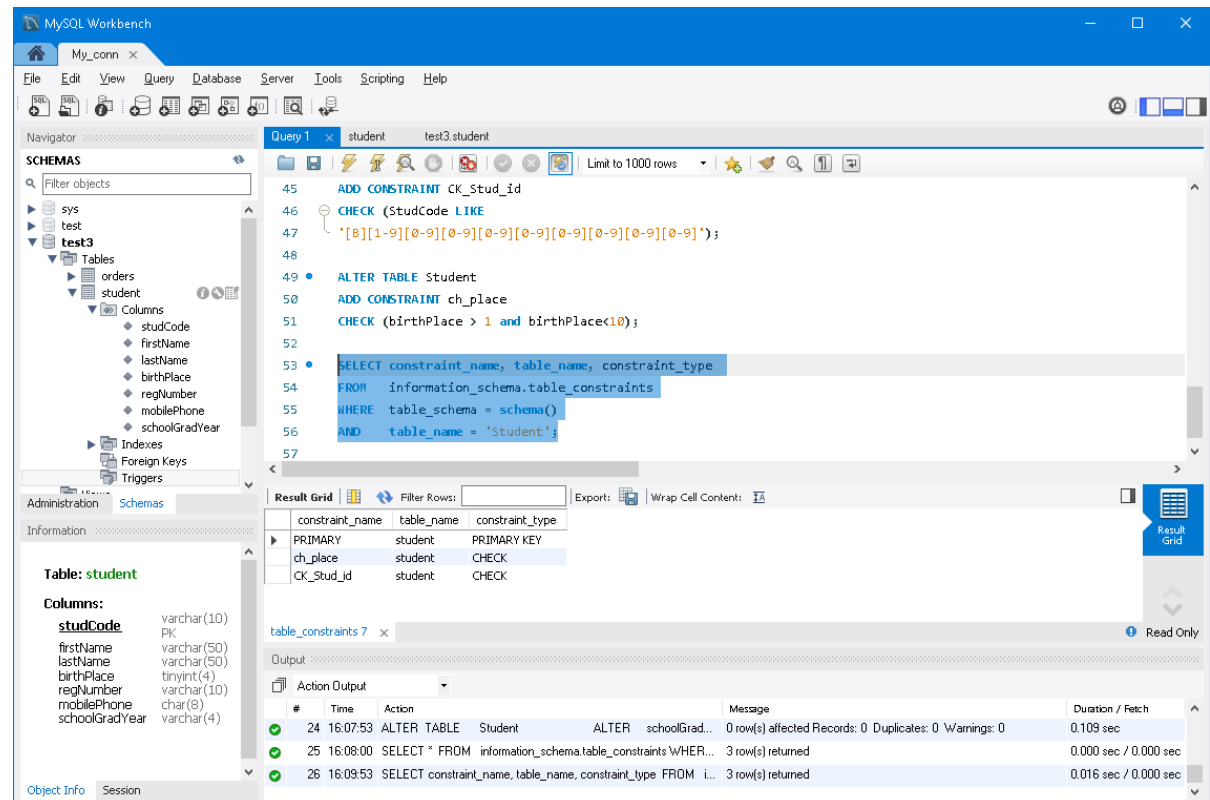
```
ALTER TABLE Student
    ALTER COLUMN schoolGradYear DROP DEFAULT;
```

Хязгаарлалын нэрийг харах:

```
SELECT constraint_name, table_name, constraint_type FROM  
information_schema.table_constraints  
WHERE table_schema = schema() AND table_name = 'Student';
```

Эсвэл

```
select * from information_schema.table_constraints  
where Table_name = 'хүснэгт нэр'
```

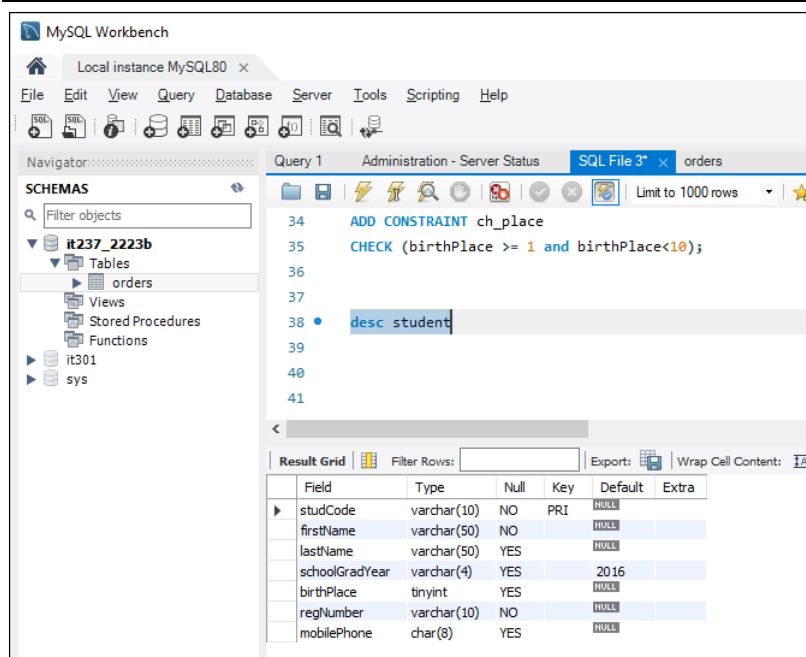

Зураг 1. Хязгаарлалын нэрийг харах

Хүснэгтийн тодохойлолтыг харуулах:

```
DESC Student;
```

```
DESCRIBE student;
```


Зураг 2. Хүснэгтийн тодорхойлолтыг харгах

Хүснэгтэнд бичлэг нэмэх /оруулах

Бичигдэх хэлбэр:

```
INSERT INTO table_name (Column1,Column2...)
VALUES (ColumnValue1, ColumnValue2...)
```

Жишээ:

```
CREATE TABLE person (
per_id INT IDENTITY(1,1) NOT NULL PRIMARY KEY,
per_first_name VARCHAR(255) NOT NULL ,
per_last_name VARCHAR(255) NOT NULL ,
per_dob DATE NULL ,
);
```

Үүсгэсэн хүснэгтэндээ 2 бичлэг оруулья:

```
INSERT INTO person (per_first_name, per_last_name)
VALUES ('first1', 'last1');
INSERT INTO person (per_first_name, per_last_name, per_dob)
VALUES ('first2', 'last2', '2000.01.01');
```

per_dob атрибутыг null гэж заасан учраас утга оруулахгүй байж болно.

Мөн per_id атрибутыг auto increment гэж тодорхойлсон тул энэ атрибутын утгыг оруулахгүй, ӨС өөрөө автоматаар нэмэгдэх утгыг оруулж байна. Мөн нэг командаар хэд хэдэн бичлэг оруулж болно:

```
INSERT INTO person
( per_first_name,
per_last_name,
```

```
per_dob )  
VALUES  
( 'first1', 'last1', null ),  
( 'first2', 'last2', '2000.01.01' );  
•Атрибутын жагсаалт нь тодорхой байх ёстой.
```

Бичлэг нэмэх үйлдлийн үед хэрэв бүх атрибутад утга оруулах бол атрибутын жагсаалтыг бичих шаардлагагүй. Жишээ нь: дараах 2 INSERT үйлдэл нь ижил утгатай:

```
INSERT INTO person  
(per_first_name, per_last_name, per_dob)  
VALUES ( 'first2', 'last2', '2000.01.01' );  
INSERT INTO person  
VALUES ( NULL, 'first2', 'last2', '2000.01.01' );
```

Хэрэв баганы жагсаалтаас ялгаатай тооны утгын жагсаалт оруулсан байвал SQL алдааны мэдээлэл өгнө:

```
INSERT INTO person VALUES  
( 'first2', 'last2', '2000.01.01' );
```

Тэмдэгтийн олонлог ба collation

Тэмдэгтийн олонлог тодорхойлох

```
CREATE DATABASE StudentReg  
COLLATE Latin1_General_100_CS_AS_SC;  
GO;
```

Collation –ий мэдээлэл харах:

- SELECT CONVERT (varchar, SERVERPROPERTY('collation'));
- EXECUTE sp_helpsort;
- SELECT name, description FROM sys.fn_helpcollations();
- SELECT name, collation_name FROM sys.databases;
- SELECT CONVERT (varchar, DATABASEPROPERTYEX('database_name', 'collation'));

Баганы collation-г харах

```
SELECT name, collation_name FROM sys.columns  
WHERE name = '<insert character data type column name>';
```